

פרשת אמור

וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֶטְא וּמָתוּ בּוֹ כִּי יִחַלְלֵהוּ אָנִי ה' מְקַדְּשָׁם (כב ט)

מי שמחובר ל... הולך על כל הקופה! למה אתה מחובר?

על פסוק זה כותב המדרש: רבי מאיר אומר... אף המצוות... אנו חייבים להישמר בהם, שנאמר 'ושמרו את משמרתתי', עשו משמרת למשמרתתי. פירוש: הוסיפו על מצוות התורה עוד סייגים וגבולות, כדי שבאמצעותם יִשְׁמְרוּ המצוות והסייגים הכתובים בתורה (מכילתא).

משום כך הוסיפו לנו חכמנו ז"ל הרבה מצוות והנהגות אשר הם בבחינת "גִּדְר נוסף", ובזכות זה יש לאדם היהודי הגנה נוספת. משום שגם אם חלילה הוא יכשל ויפול, אזי הוא יפול "בגדר ובתוספת" - אך לא יכשל בדבר האסור מהתורה.

משל לאדם שגר בסביבה שמצויות בה חיות טורפות והסכנה שם רבה. אדם זה לא מסתפק בגדר אחת שתחפוץ בינו לבין החיות המסוכנות, אלא הוא מקיף את עצמו בגדר נוספת. כדי שאם חלילה הוא יתבלבל ויעבור גדר אחת, עדין הוא יהיה מוגן על ידי הגדר השנייה.

הנמשל: האדם מוקף בסכנות רוחניות רבות, והוא עלול בקלות לעשות פעולה הגורמת לנשמה נזק והרס ומוות רוחני. משום כך בורא עולם נתן לאדם מצוות וסייגים המשמשים עבורנו "תמרורי דרך", ובאמצעותן הוא יודע מהי פעולה נכונה הגורמת לבורא נחת רוח, ומהי פעולה הפועלת את ההפך.

אך מחמת שעדין העסק רגיש - שהרי יתכן ויצר הרע יטעה את האדם ויבלבל לו את התמרורים ויכשיל אותו בדבר עבירה, משום כך באו חכמנו ז"ל והוסיפו לנו עוד מצוות וסייגים - המהווים עבורנו מערכת תמרורים נוספת, ועל ידי זה ההגנה הרוחנית שלנו מתחזקת. משום שגם אם האדם יכשל במערכת התמרורים שמקיפה אותו (מצוות דרבנן), עדין הוא יהיה מוגן על ידי מערכת תמרורים נוספת (מצוות התורה), וממילא לא יגיע לנשמתו הרס ונזק ומוות רוחני.

ואם יבוא אדם ויטען: מי אמר שבורא עולם מחבב את "כל" המצוות שהוסיפו לנו גדולי ישראל? אולי יש בחלק ממצוותיהם גוזמה או דבר שאין להם בסיס וטעם בשכל הגשמי - ומדוע שלא אפקפק על דבריהם ואצעד לפי נְשָׁקְלִי הבהיר הסובר אחרת?
התשובה לאותו יהודי נמצאת בגמרא (ע"ז לה.). שכותבת כך:

אמרה כנסת ישראל [השכינה הקדושה] לפני הקדוש ברוך הוא. ריבונו של עולם! עֲרַבִּים עלי דברי דודיך, יותר מיינה של תורה.

פירוש: אומרת השכינה הקדושה, אהובים עלי התקנות והגזרות שחכמי ישראל חוקקו וציוו ברוחב דעתם, יותר מהמצוות שהבורא בעצמו חקק בתורה (ר' עובדיה מברטנורא ע"ז ב' ה').

וגם אם יש מצוות דרבנן שלא נראים לאדם - אין לו רשות להרהר על דבריהם, בדיוק כמו שאין לו רשות להרהר אחר אף מצווה מהתורה.

משום שכך גזר בורא עולם על האדם היהודי, שהוא חייב לכופף את דעתו לדעת חכמי ישראל, בין אם הוא

פרשת אמור

מבין את דבריהם, ובין אם הוא חושב אחרת מהם (תורה תמימה הערות שיה"ש פרק א הערה כ).

זו הסיבה למסירות נפשו של העם היהודי במשך אלפי שנים על כל מצווה ותקנה והנהגה שציוו חכמנו - מבלי לסטות מדבריהם ימין ושמאל, כפי שראינו בתקופת השואה שיהודים אגרו במסירות נפש את מנת המרגרינה שקיבלו - ואף החליפו את חתיכת הלחם וקליפות התפוחי אדמה שהגישו להם - בעד עוד חתיכת מרגרינה, כדי שיהיה להם אפשרות בחנוכה להדליק בשמן של המרגרינה חנוכייה מאולתרת, ולקיים את מצוות חכמנו ז"ל כהלכתה.

וכאן המקום לציין נקודה מאוד מעניינת: "כל אדם מהדר ומחזר אחר השלמות באותו דבר שהוא מחובר אליו", בין בגשמיות - ובין ברוחניות. ואם יש דבר שהאדם אינו מחזר בו אחר השלמות, סימן שחסר לו את ההערצה והחיבור המושלם לאותו דבר. רוצים דוגמאות מחיי היום יום?

יש אדם שמחובר אל ריכבו בכל לבבו ונפשו ומאודו. הוא משקיע ברכב מהונו ואונו, הוא מקלח אותו בכל הזדמנות עם סבון ווקס ומלביש לו עניבה ומפזר בתוכו בושם ומקשט את הרכב בנורות led וכל מיני בובות ועציצים וקשקושים, הוא מתקין ברכב כסא משוכלל לא פחות מהכסא של שלמה המלך - וכן מערכת סטריאו מסועפת שלא מביישת אף אולם שמחות בעוצמת הדציבלים שהיא מסוגלת להפיק, בנוסף לכל זה ידידנו מקפיד לחנות את הרכב בחניה המוגנת במצלמה במעגל סגור - ולכבוד כל ציוץ הבוקע מהחלון הוא מזנק החוצה ובודק אם הכל בסדר עם הבן שלו, סליחה! עם הרכב שלו.

יש אנשים שמחוברים למערכות סטריאו (אודיופילים). הם משקיעים את כל נשמתם ונשימתם בנושא זה ובודקים כל הזמן בחרדת קודש את איכות הצליל וניקיונו - שחלילה לא ייפגם מחמת שינויים אקוסטיים או שחיקה של הציוד... הם קונים מגברים אגדיים עם חיבורי Balanced ושולחים אותם לחדר ניתוח פרטי (מעבדה מיוחדת) ומחליפים במכשיר את הקבלים (Capacitors) או המנורה (שפופרת) - בהתאם לטעם והגוון שמתחבר יותר לאוזנם... אנשים אלו מקפידים שלא לשנות את הריהוט והשטיחים שבחדר כדי לא לגרום שינוי בזרימת הצליל והתהודה האקוסטית, ולמרות הכל נפשם לעולם לא שקטה וכל הזמן הם מחפשים לשדרג את המערכת המושלמת כדי להשיג עוד איזה רמה של איכות והם עסוקים בכך תדיר, ואל דאגה! יש להם תורה שלימה וטריליון אופציות להתעסק בהם כל הזמן. סוגי כבלים, רמת סיכוך, סוג המְחַבֵּר שמולחם לכבל, הציפוי שלו, תוספת בטריות על הכבל, מייצבי ומסנני מתח להשקטת רחש החשמל (Power line Conditioner), חיבור בשיטת Bi-amp או Full-range מיקום הרמקולים וכיוון הזווית שלהם וכו'.

יש אנשים שמחוברים למחשב... לביזנס... לאופנה... לאוכל... לכבוד... זה ממש החיים שלהם, והם הולכים בנושא הזה על כל הקופה, ומי שלא נוהג כמותם, יש לכך רק סיבה אחת: כנראה שהאדם הזה לא מחובר "עד הסוף" לאותו נושא גשמי כמותם. אך אם הוא היה מחובר לאותו נושא בשלמות והנושא הזה היה יקר וחשוב בעיניו, גם הוא לא היה מתפשר ולא מוותר על אף "הידור" באותו תחום.

להבדיל בין הקודש ובין החול, הנקודה הזו שייכת גם בעבודת ה'! אדם שמחובר בכל נפשו למצוות - ולמי שציווה עליהם, המצוות יקרות בעיניו והוא מתאמץ לקיים בהם כל הידור, ואין הוא מזניח מהם אף פירור. ולא רק שהוא לא רואה בכך עול, הוא גם רווה מזה נחת.

ניקח לדוגמא את מצוות תפילין. יש יהודים המשקיעים במצווה זו כוחות עצומים וכספים מרובים וממתינים תקופה ארוכה עד שהם זוכים להגשים את חלומם הקדוש ולקבל לידיהם את התפילין עם ההידורים שהם מבקשים, ואלו שמתאמצים על תפילין עם חומרות האר"י - הפרויקט שלהם כפול. (צריך לכתוב קודם את

פרשת אמור

התפילין של ראש ולהכניס לבית ולצבוע - ורק אחרי זה לכתוב של יד... להקפיד שהתפילין של רש"י יהיו גדולים מעט משל ר"ת... צריך למצוא בתים קטנים וסופר שכותב קטן ויפה, וכמו כן הסופר אמור להיות עם ידע נוסף ועליו להקפיד על עוד הלכות ועניינים בכתיבה ובצורת האותיות וכו').

אך, למרות כל הטירחה והיגיעה הארוכה, כאשר אותם יהודים קדושים זוכים סוף סוף לקבל את התפילין מהסופר ולהניח אותן, לא רק שהם לא מייללים על הטרחה שעברה עליהם, הם גם קורנים מאושר ומתמוגגים מנחת של קדושה בכל רגע שהם אוחזים בתפילין, והם חשים אל התפילין חיבה - לא פחות מהחיבה שחש האדם לבנו!

אשרי העם שככה לו, אשרי העם שה' אלוקיו, ואשרי האדם המחובר לבוראו ברמה גבוהה כזו. לא רק שהוא לא מחפש את המינימום, אלא הוא עוד מחזר אחר המושלם והמהודר ביותר בעבודת ה' - תוך כדי התבטלות מלאה לתורה ולמצוותיה ולהנהגות וההידורים שהוסיפו לנו חכמי ישראל מבלי להשמיט אף פרט מדבריהם, ואין ספק שישולם לו על כך שכר מלא בעולם האמת, כפי שאנו אומרים בכל יום בתפילה בברכת ברוך שאמר "ברוך משלם שכר טוב ליראיו".

פירוש: לא רק על קיום המצווה האדם מקבל שכר בעולם הבא, אלא גם על גודל יראת השמים שיש לאדם והרגש שהוא מפתח בעבודת ה', גם על זה הבורא משלם. ולא סתם "שכר", אלא "שכר טוב", שכר מיוחד השמור אך ורק למי שבמדרגה הזו, יהי חלקנו מחלקם.
בטרם נמשיך, נצהיר:

כל יהודי שעובד את ה' - ה' מחבב אותו אפילו אם הוא עושה שגיאות ועבודת ה' שלו רעועה קטועה ודלה וחסרה ולא מושלמת, וכפי שנאמר "וְדַגְלוּ עָלַי אֶהְבֶּה" (שיה"ש ב' ד') ודרשו חכמנו "ודילוגו עלי אהבה" & (שיה"ש רבה פרשה ב'), שאפילו עם כל הדילוגים והחיסורים של האדם בעבודת ה' - עבודתו אהובה ורצויה, כיוון שכוונתו של האדם לטובה (עיין תורה תמימה הערות שיה"ש פרק ב הערה נו).

התופעה מצויה בעיקר אצל אותם יהודים יקרים המתקרבים אל התורה והמצוות והם בתחילת דרכם, שפעמים מחמת חוסר ידיעה שיש להם במצוות הם מחסירים בעבודת ה' או שעושים אותה שלא כהוגן, כמו כן פעמים שהם עושים רק חלק מהמצוות מחמת שהם לא מצליחים להתמודד בבת אחת עם המעבר החד בסגנון החיים - והם עושים זאת בהדרגה.

למרות כל זאת, כיון שכוונתם של אותם יהודים לטובה, בורא עולם מחבב אותם עד מאוד ושמח בהם "ואוהב את עבודתם הקדושה" והם יקבלו שכר מלא על "הלב הרחב שהשקיעו" למען ה', גם בקטגוריה של "ברוך משלם שכר טוב ליראיו", ירבו כמותם בישראל...
ולא עליהם מכוונים הדברים הבאים, לא באופן ישיר ולא באופן עקיף

עד כאן ההקדמה, כעת נחזור להמשך המאמר.

מצד שני, יש אנשים שנוהגים בדיוק ההפך. לא רק שהם לא מחפשים את ההידור והשלמות בעבודת ה', אלא גם מהבסיס הם חותכים ומצנזרים ומשמיטים את כל מה שלא מובן להם בשכלם הגשמי. את מה שלא נראה להם הם מתעלמים ממנו במצח נחושה - ולדעתם אין טעם לקיימו.

אנשים אלו בטוחים בעצמם ובשכרם בעולם הבא, והם אינם יודעים שעליהם נאמר "מומר לדבר אחד הרי הוא מומר לכל התורה כולה" (חולין ה' ע"א) ואכמ"ל, אלא גם בלי "המעלה" הזו, הם עתידים לגלות

פרשת אמור

בעולם העליון "הפתעה" לא נעימה. מדוע? התשובה נמצאת בגמרא שאומרת כך:

לעתיד לבוא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה, ומכריז: "מי שעסק בתורה, יבוא ויטול שכרו"...

מיד מתקבצים ובאים מלכות רומי... אומר להם הקדוש ברוך הוא: בזכות מה מגיע לכם שכר, וכי עסקתם בתורה?

אומרים לפניו: ריבוננו של עולם, ייסדנו שווקים, עשינו מרחצאות... והכל לא עשינו אלא לכבוד עם ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אומר להם הקדוש ברוך הוא: שוטים שבעולם! כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם...

אחרי מלכות רומי באה מלכות פרס ומבקשת שכר... אומר להם הקדוש ברוך הוא: בזכות מה מגיע לכם שכר, וכי עסקתם בתורה?

אומרים לפניו: ריבוננו של עולם, עשינו גשרים וכבשנו כרכים ונלחמנו עם האויבים... והכל לא עשינו אלא בשביל עם ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אומר להם הקדוש ברוך הוא: כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם...

וכך אומר ה' לכל אומה ואומה ודוחה את כולם מלקבל שכר, ונותן שכר רק לעם ישראל (ע"ז ב ע"ב).

עד כאן הגמרא המפורסמת, ועליה שואלים רבותינו שאלה: מה איכפת לבורא עולם אם הגויים פיתחו את העולם בשביל עצמם - או בשביל עם ישראל? סוף סוף הגויים מיצו את תפקידם ושליחותם בעולם ופיתחו וקידמו בו את ענייני הגשמיות - ועל ידי זה התאפשר לעם ישראל לעסוק בתורה. האם זה לא מספיק כדי לזכות את הגויים בניקוד גבוה ולתת להם בגין כך שכר מושלם?

ועונים חכמנו את התשובה הבאה, תשובה שהיא יסוד חשוב וחשבון עמוק ונוקב שחייב כל יהודי לדעת:

בעולם הבא בורא עולם לא משלם שכר על "המעשים", אלא על "הכוונה שמסתרת מתחת למעשים". ומחמת שאומות העולם לא התכוונו במעשיהם לְמַמְשׁ את שליחותם וייעודם בעולם ולעשות את רצון ה' - אלא כל מעשיהם נבעו מחמת קידום אישי ונוחות וסיבות חיצוניות, לכן אין על מה לתת להם שכר. ואת החשבון הסודי הזה יצר הרע מסתיר מהאדם היהודי!

יצר הרע לא מוכן שהאדם יבצע 'כל מצוה' שמופיעה בתורה או בדברי רבותינו, הוא משכנע את האדם לקיים רק את המצוות שהוא מבין את הטעם וההיגיון שבהם - ומבקש ממנו להתעלם מכל השאר, והוא לא מגלה לאדם שעל ידי זה הוא מנטרל את עצמו מכל השכר בעולם הבא, מחמת שמתברר שכל מעשיו היו מונעים "משיכלו הגשמי" - ולא "מציווי הבורא". לא חבל?

מחמת החשבון הזה צריך האדם לשדר לעצמו כל הזמן - שכל מצוה שהוא עושה, בין אם מבין את טעמה ובין אם לא, הוא מתכוין בעשיית המצוה לעשות נחת רוח לה' ולקיים את רצונו ופקודתו התורנית, והוא כלל לא עושה את הפעולה בגלל הבנתו השכלית שכך צריך לנהוג.

לדוגמא: הוא לא גונב ומרמה בעבודה, לא בגלל שהשכל שלו סובר שזה לא מוסרי, אלא מחמת שכך ציווה הבורא בתורה. הוא מכבד את אביו ואימו - לא בגלל שלא נעים לו מהם אחרי כל ההשקעה

פרשת אמור

שהשקיעו בו, אלא מחמת שהבורא חייב אותו לכבדם. כך צריך לחשוב לפני עשיית כל מצוה.

[נ.ב. נפסק בהלכה (שו"ע או"ח ס' ד') שמצוות צריכות כוונה לפני עשייתן - ויש דעות שזה גם במצוות דרבנן, ומטעם זה נהגו הרבה צדיקים לומר לפני כל מצוה שעושים "הריני בא לקיים מצוה פלונית כדי לעשות נחת רוח לבורא..." כדי לגלות דעת ולהראות בשטח שהמעשה שהם עושים נובע מחמת הרצון לקיים את המצוה ולא מפני ההיגיון והשכל הגשמי המחייב לעשות כך. (עיין כף החיים - סופר, סימן ס סעיף ד אות י - י"א. וכל המחלוקת זה על נוסח "לשם יחוד" מחמת שלא כל אדם מבינו, ואכמ"ל)].

מי שמאמץ את הגישה הזו ומבין את צורת החשיבה הזו, יצר הרע לעולם לא יוכל להזיז ולהסיט אותו בעבודת ה', והוא לא יוותר על אף מצוה - גם אם הוא לא יזכה להבין את עומק ההיגיון שבה. שהרי הוא רגיל לעשות את המצוות מחמת שה' אמר, ולא בגלל שהוא מבין.

מה דעתכם לאמץ את הגישה הזו ולהתחיל לחשוב כך לפני עשיית כל מצוה? לפחות פעם ביום?